

Medvěd

Slavík

KATHERINE ARDEN

Medvěd a Slavík

Copyright © 2016 by Katherine Arden
All rights reserved.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Kateřina Cardová, 2018
Cover © Kreatika s.r.o., 2018
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2018

ISBN 978-80-7642-213-1 (pdf)

MEDVĚD A SLAVÍK

Katherine Arden

Matce s láskou

*Dub zelený ční nad zálivem,
zlatý tam řetěz zavěšen;
učení kocour chodí kolem,
co řetěz stačí, nocí, dnem.
Jde vpravo-písničku si zpívá,
jde vlevo-pohádku má zas.*

A. S. Puškin

Část první

1. MRÁZ

Byla pozdní zima v severní Rusi. Ze zakaboněné oblohy padal déšť se sněhem, něco mezi tím. Zářivá únorová krajina ustoupila bezútěšné šedi března a v domácnosti Pjotra Vladimiroviče všichni posmrkávali z vlhka a byli vyhublí po šesti týdnech půstu sestávajícího z černého chleba a kysaného zelí. Teď ale nikdo nemyslel na omrzliny a rýmu, dokonce ani toužebně na ovesnou kaši a pečené maso, protože Duňa se chystala vyprávět příběh.

Toho večera se stařena usadila na tom nejlepším místě pro vyprávění: v kuchyni, na dřevěné lavici vedle pece. Pec byla obrovská, postavená z vypálené hlíny, vyšší než dospělý muž a dost velká na to, aby se dovnitř pohodlně vměstnaly všechny čtyři děti Pjotra Vladimiroviče. Nahoře na peci se spalo, zatímco uvnitř se topilo, vařilo jídlo a ohřívaly koupele pro nemocné.

„Jaký příběh chcete dneska večer?“ zeptala se Duňa a těšila se z tepla ohně v zádech. Pjotrovy děti seděly na stoličkách před ní. Všechny milovaly příběhy, dokonce i druhorozený syn Saša, nesmělé pobožné dítě, které by bylo trvalo na tom – kdyby se ho někdo zeptal – že by raději strávil večer v modlitbách. Ale v kostele bylo chladno a venku slotá, že by psa nevyhnal. Saša vystrčil hlavu ze dveří, dostal spršku do obličeje a rezignovaně se zase vrátil na stoličku kousek od ostatních, kde se usadil s výrazem svatého nezájmu.

Ostatní na Duninu otázku zareagovali křikem: „Finist, jasný sokol!“ „Ivan a šedý vlk!“ „Pták Ohnivák! Pták Ohnivák!“

Malý Aljoša si stoupl na stoličku a začal mávat rukama, aby byl alespoň vidět, když už nemohl překřičet starší sourozence, a Pjetrova doga v tom zmatku zvedla svou velkou zjizvenou hlavu.

Ale než mohla Duňa odpovědět, otevřely se venkovní dveře a kuchyň naplnil řev vichru. Ve dveřích stanula žena a setřásala vlhkost ze svých dlouhých vlasů. Tvář měla uzardělou mrazem, ale byla ještě hubenější než její děti. Oheň kreslil temné stíny v jejích propadlých tvářích a v prohlubních na krku a spáncích. V hluboko posazených očích se odrážel jas plamenů. Sklonila se a vzala Aljošu do náruče.

Dítě vykřiklo radostí. „Matko!“ volal chlapec. „Maťuško!“

Marina Ivanovna si přitáhla stoličku blíž k ohni a vděčně se posadila. Aljoša, pořád ještě v jejím náručí, objal oběma rukama její tlustý cop. Chvěla se, ačkoli to pod silnou vrstvou oblečení nebylo znát. „Doufám, že ta proklatá bahnice dnes v noci porodí,“ řekla. „Jinak nejspíš otce už nikdy neuvidíte. Vyprávíš příběh, Duňo?“

„Pokud se uslyšíme, tak ano,“ odpověděla stará paní kousavě. Před dávnou dobou byla i Marininou chůvou.

„Tak já si vyberu,“ řekla Marina zničehonic. Hlas měla veselý, ale v očích temno. Duňa se na ni ostře podívala. Venku vzlykala vichřice. „Vyprávěj příběh o Mrazíkovi, Duňáško. Pověz nám o mrazivém démonu, větrném králi Karačunovi. Dnes večer tam venku kraluje a zuří nad tou oblevou.“

Duňa zaváhala. Starší děti se po sobě podívaly. Znaly Mrazíka, vládce zimy. Věděly, že dříve mu lidé říkali Karačun, bůh smrti. Pod tímto jménem kraloval uprostřed nejhlubší zimy a přicházel si pro zlobivé děti, které v noci svým dechem zmrazil. To slovo nosilo neštěstí a nebylo radno je vyslovovat, dokud pořád ještě svíral zemi ve své moci. Marina k sobě chlapce pevně tiskla. Aljoša se zavrtil a zatahal matku za cop.

„Tak dobrá,“ pravila Duňa po chvílce váhání. „Povím vám příběh o Mrazíkovi, o jeho laskavosti i krutosti.“ To jméno vyslovila s jemným důrazem. Bylo to bezpečné jméno, které jim nemohlo přinést smůlu. Marina se usklíbila a rozpletla synovi ručičky. Nikdo z ostatních neprotestoval, přestože příběh o Mrazíkovi byl starý a všichni ho slyšeli nejmíň tisíckrát. V Duňině barvitě přesném podání určitě nikoho nezklame.

„V jistém knížectví...“ začala Duňa a pak se odmlčela a upřela káravý pohled na Aljošu, který se vrtěl jako netopýr a poskakoval na matčině klíně.

„Ticho,“ okřikla ho Marina a podala mu konec svého copu, aby si měl zase s čím hrát.

„V jistém knížectví,“ zopakovala stará žena důstojným hlasem, „žil rolník, který měl překrásnou dceru.“

„Jak se jmenuje?“ zamumlal Aljoša. Byl už dost starý na to, aby si ověřoval pravdivost pohádek dolováním přesných detailů z vyprávějících.

„Jmenovala se Marfa,“ odpověděla stařena. „Marfuška. A byla krásná jako sluneční svit v červnu a kromě toho taky odvážná a dobrosrdečná. Ale Marfa neměla matku. Zemřela jí, když byla ještě malinká. I když se její otec znovu oženil, Marfa žila dál bez matky jako kterákoli jiná sirota. Marfina nevlastní matka totiž byla sice docela krasavice, jak se vypráví, a pekla moc dobré koláče, tkala krásné látky a vařila výborný kvas, srdce ale měla studené a kruté. Nenáviděla Marfu kvůli její kráse a dobrotě a ve všem upřednostňovala svou vlastní ošklivou a línou dceru. Nejprve se ta ženština pokusila Marfu připravit o její krásu tím, že na ni naložila veškerou těžkou práci v domě, aby se jí zkrivily ruce a ohnula záda a aby měla tvář samou vrásku. Ale Marfa byla silné děvče a možná uměla i trochu kouzlit, protože beze slova dělala všechnu práci, a jak roky ubíhaly, byla čím dál krásnější.“

A tak když macecha,“ pokračovala, ale když uviděla, jak Aljoša otvírá pusinku, hned dodala, „jmenovala se Darja

Nikolajevna, zjistila, že nedokáže Marfu připravit o krásu ani o dobré srdce, vymyslela, jak se své nevlastní dcery zbavit jednou provždy. A tak se jednoho dne uprostřed zimy obrátila Darja na svého manžela a řekla: ‚Muži, myslím, že je načase Marfu provdat‘.

Marfa byla v místnosti a pekla lívance. Pohlédla na macechu s překvapenou radostí, protože ta ženština o ni dosudjevila zájem jen proto, aby našla nějakou chybu. Ale její radost se rychle proměnila v zoufalství.

‚A já pro ni mám přesně toho pravého ženicha. Nalož ji na saně a odvez ji do lesa. Provdáme ji za Mrazíka, pána zimy. Mohlo by si snad děvče přát urozenějšího nebo bohatšího ženicha? Je pánem bílého sněhu, černých jedlí a stříbrného mrazu!‘

Manžel – jmenoval se Boris Borisovič – na svou ženu nevěřícně zíral. Boris měl svou dceru přece jen rád a ledové objetí zimního boha není nic pro smrtelné dívky. Ale snad i Darja uměla trochu kouzlit, protože její manžel jí nedokázal nic odmítnout. Se slzami v očích naložil svou dceru na saně a odvezl ji hluboko do lesa, kde ji zanechal pod ztepilou jedlí.

Dlouho tam seděla dívenka sama, chvěla se a třásla a byla jí čím dál větší zima. Konečně uslyšela nějaké rachocení a luskání. Vzhledla a spatřila, jak se k ní blíží sám Mrazík, skáče mezi stromy a luská prsty.“

„Ale jak vypadal?“ zeptala se Olga.

Duňa pokrčila rameny. „Co se toho týká, každý vypráví něco jiného. Podle někoho je to jen studený jiskřivý vítr šeptající mezi jedlemi. Jiní povídají, že to je stařec na saních, s jasnými očima a rukama jako led. Podle dalších je to bojovník v nejlepších letech, ale oblečený v bílém a se zbraněmi z ledu. Nikdo neví. Ale něco k Marfě přišlo, jak tam tak seděla. Ledový závan jí ovíval obličej a byla jí tak ještě větší zima než předtím. A pak na ni Mrazík promluvil, hlasem zimního větru a padajícího sněhu.

‚Je ti teplo, krasavice?‘

Marfa byla slušně vychovaná dívka, která nesla své břímě, aniž by si postěžovala, a tak odpověděla: ‚Docela teplo, děkuji vám, milý pane Mrazíku.‘ V tu chvíli se démon rozesmál, a jak to udělal, vítr se rozfoukal ještě o poznání silněji. Nad hlavami jim sténaly stromy. Mrazík se zeptal znovu: ‚A teď? Už je ti teplo, děvenko?‘ Marfa, i když zimou skoro nemohla pohnout rty, znovu odpověděla: ‚Teplo, je mi teplo, děkuji.‘ Teď už jim nad hlavami zuřila přímo bouře. Vítr sténal a cenil zuby, dokud si chuděra Marfa nebyla jistá, že jí serve maso z kostí. Ale Mrazík už se nesmál, a když se zeptal potřetí: ‚Teplo, má milá?‘, odpověděla, těžce vyslovujíc zmrzlými rty, zatímco se jí dělalo černo před očima. ‚Ano... teplo. Je mi teplo, pane Mrazíku.‘

V tu chvíli ho naplnil obdiv k její odvaze a zželelo se mu jí. Zabalil ji do vlastního hávu z modrého brokátu a uložil ji do svých saní. Když vyjel z lesa a položil dívku před dveře jejich domu, ještě pořád byla zahalena v překrásném plášti a vedle ní stála truhlice plná drahokamů, zlata a stříbra. Marfin otec plakal radostí nad shledáním se svou dcerou, ale Darja a její dcera pukaly zlostí, když viděly, jak je Marfa vystrojená a krásná a bohatší o truhlici plnou klenotů. A tak se Darja znovu obrátila na manžela a pravila: ‚Muži, honem! Vezmi mou dceru Lízu na saně. Tyhle dary, kterými Mrazík obdaroval Marfu, nejsou nic ve srovnání s tím, co dá mojí holčičce!‘“

I když ve svém srdci Boris tohle šílenství neschvaloval, vzal Lízu a naložil ji na saně. Dívka na sobě měla své nejkrásnější šaty a zabalená byla do tlustých kožešin. Otec ji odvezl hluboko do lesa a nechal ji pod stejnou jedlí. I Líza si tam notnou chvíli poseděla. Začala jí být veliká zima, i navzdory kožešinám, když se konečně mezi stromy objevil Mrazík, luskal prsty a smál se pod vousy. Dotančil až k Líze a dýchl jí do obličeje. Jeho dech byl vítr ze severu, při kterém tuhne krev v žilách. Usmál se a zeptal se: ‚Je ti teplo, děvenko?‘ Líza se zachvěla a odsekla: ‚Jasně, že ne, ty blázne! Copak nevidíš, že jsem zmrzlá na kost?‘

Vítr teď vanul silněji než předtím, vyl kolem nich v prudkých ničivých poryvech. Nad tím hlomozem se Mrazík znovu zeptal: ‚A teď? Je ti teplo?‘ Dívka zaječela: ‚Není, ty hlupáku! Mrznu! Jaktěživ mi nebyla taková zima! Čekám tu na svého ženicha Mrazíka, ale ten trouba ne a ne přijít.‘ Když to Mrazík uslyšel, pohled mu ztvrdl jako skála. Položil jí prsty na hrdlo, naklonil se kupředu a zašeptal dívce do ucha: ‚Už je ti teplo, holubičko?‘ Ale dívka nemohla odpovědět, protože zemřela v okamžiku, kdy se jí dotkl, a ležela zmrzlá na sněhu.

Doma už Darja z dlouhého čekání netrpělivě pochodovala po světnici. ‚Alespoň dvě truhlice zlata,‘ říkala a mnula si ruce. ‚Svatební šaty z hedvábného sametu a novomanželské duchny z nejjemnější vlny.‘ Její manžel nic neříkal. Stíny se začaly prodlužovat a po dceři pořád ani stopy. Nakonec Darja muže poslala, aby dívku přivezl, upomínajíc ho, aby s těmi truhlicemi nakládal opatrně. Ale když Boris dojel ke stromu, kde dítě ráno zanechal, žádný poklad tam nenašel. Jen dívku samotnou, mrtvou na sněhu.

S těžkým srdcem ji vzal do náručí a odvezl zpátky domů. Matka jim vyběhla v ústrety. ‚Lízo!‘ volala, ‚srdíčko moje!‘

Pak uviděla tělo svého dítěte, schoulené na dně saní. V tu chvíli se Mrazíkův prst dotkl i Darjina srdce a ona padla na místě mrtvá.“

Rozhostilo se krátké uznalé ticho.

Pak se nespokojeně ozvala Olga: „Ale co se stalo s Marfou? Vzala si ho? Krále Mrazíka?“

„Tomu se říká chladné objetí,“ mumlal si Kolja pro sebe a ušklíbal se.

Duňa ho zpražila pohledem, ale nenamáhalo se s odpovědí.

„Ne, Oljo,“ obrátila se na dívku. „Nemyslím si. Co by pán zimy dělal se smrtelnou dívkou? Je pravděpodobnější, že si vzala bohatého sedláka a přinesla mu nejbohatší věno v celé Rusi.“

Olga se zřejmě chystala proti tomuto neromantickému závěru protestovat, ale Duňa už se za vrzání kloubů zvedala

a chystala se odebrat na lože. Vršek pece byl velký jako manželská postel a vyhrazený pro staré, malé a nemocné. Duňa si tam ustlala s Aljošou.

Ostatní políbili matku a vyklouzli ze světnice. Nakonec se zvedla i Marina. Navzdory zimnímu oblečení Duňa dobře viděla, jak je hubená, a stařeně to rvalo srdce. *Zanedlouho bude jaro, utěšovala se v duchu. Lesy zezelenají a dobytek bude dávat tučné mléko. A já jí udělám koláč z vajec a tvarohu a bažanta a slunce jí zase dodá síly.*

Ale pohled do Marininých očí naplnil starou chuť neblahou předtuchou.

2. ČARODĚJČINA VNUČKA

Jehně se konečně narodilo, promáčené a nohaté, černé jako mrtvý strom za deště. Bahnice své maličké ihned začala rázně olizovat a netrvalo dlouho a to malé stvoření se na svých maličkých kopýtkách komíhavě postavilo. „Maladěc,“ pravil Pjotr Vladimirovič bahnici a sám se postavil. Jeho bolavá záda protestovala, když je narovnával. „Ale mohla sis vybrat lepší noc.“ Vítr venku skřípal zuby. Ovce nenuceně popleskávala ocasem. Pjotr se usmál a nechal je o samotě. Pěkný beránek, narozený uprostřed pozdně zimní bouře. To je dobré znamení.

Pjotr Vladimirovič byl velký pán: bojar s bohatými pozemky a mnoha muži, naslouchajícími jeho rozkazům. Byla to čistě jeho volba, že trávil noci u rodičího dobytka. Ale byl vždycky u toho, když na svět přišlo nové stvoření obohacující jeho stádo, a často je vytahoval na světlo světa vlastníma zakrvavenýma rukama.

Plískanice ustala a noc se začala vyjasňovat. Mezi mraky vykouklo pár odvážných hvězd, když Pjotr vyšel na dvůr a zavřel za sebou těžká vrata od stodoly. Navzdory mokru byl jeho dům ještě zasypaný až po okapy sněhem právě uplynulé zimy. Vyčnívala jen špičatá střecha a komíny a pak také prostor okolo dveří, který muži z Pjotrova statku pracně udržovali průchozí.

Letní polovina domu měla široká okna a otevřené ohniště. Ale v zimě se tohle křídlo nepoužívalo a zaváté sněhem a se zatraseným vchodem působilo opuštěně. Zimní polovina domu

se pyšnila velkými kamny a malými vysokými okny. Z jejích komínů bez ustání stoupal proužek kouře a při prvních mrazech utěsnil Pjotr okenní rámy kusy sněhu, aby dovnitř nemohl chlad, ale světlo ano. Teď na sních vrhal třepotavý odraz ohýnek v pokoji jeho ženy.

Pjotr pomyslel na manželku a přidal do kroku. Marinu zpráva o jehňátku potěší.

Chodníky mezi venkovními budovami byly zastřešené a vloženy poleny: ochrana proti dešti, sněhu a blátu. Ale s úsvitem přišla plískanice a polena nasákla vlhkem, které namrzalo. Pod nohama to klouzalo a nánosy vlhkého sněhu, s ěobanci po plískanici, dosahovaly do výše krku. Ale Pjotrovy boty z kožešiny a plsti dodávaly jeho kroku jistotu. Zastavil se na chvíli v dřímající kuchyni, aby si nalil vodu na ruce a omyl je od slizu. Na peci se Aljoša obrátil a zavrňel ze spaní.

Pokoj jeho ženy byl malý, na ochranu před mrazem, ale jasný a podle měřítek severu luxusní. Dřevěné stěny zakrývaly pruhy tkaných látek. Krásný koberec – součást Marinina věna – putoval po dlouhých a klikatých cestách až z Cařihradu. Dřevěné sesle zdobily krásné rytiny a v hebkých hromadách tu po místnosti ležely rozeseť vlčí a králičí kůže.

Malá kamínka v rohu místnosti vrhala silnou záři. Marina si ještě nelehla, seděla u ohně zabalená do bílých vlněných šatů a česala si vlasy. I po čtyřech dětech měla vlasy stále ještě husté a tmavé a dlouhé skoro ke kolenům. V laskavé záři ohně vypadala úplně jako ta nevěsta, kterou si před lety Pjotr přivedl do domu.

„Už porodila?“ zeptala se Marina. Odložila hřeben a začala si zaplétat cop. Nespouštěla přitom oči z kamen.

„Ano,“ řekl Pjotr roztržitě. V příjemném teple si sundával kaftan. „Pěkného beránka. A matka je taky v pořádku. To je dobré znamení.“

Marina se usmála.

„To jsem ráda, budeme ho potřebovat,“ řekla. „Čekám dítě.“

Pjotr sebou trhl s košilí napůl svlečenou. Otevřel pusu a zase ji zavřel. Možné to samozřejmě bylo. I když na to byla už dost stará a tuhle zimu tolik pohubla.

„Další?“ zeptal se. Narovnal se a odložil košili.

Marina v jeho tónu slyšela obavy a na rtech se jí objevil smutný úsměv. Svázala si konec copu koženým řemínkem a pak teprve odpověděla. „Ano,“ řekla a přehodila si cop přes rameno. „Děvčátko. Narodí se na podzim.“

„Marino...“

Jeho žena slyšela nevyslovenou otázku. „Chtěla jsem ji,“ řekla. „Ještě pořád ji chci.“ A pak tišeji: „Chci dceru, jako byla moje matka.“

Pjotr se zamračil. Marina o své matce nikdy nemluvila. Duňa, která s Marinou žila už v Moskvě, se o ní také zmiňovala jen zřídka.

Za vlády Ivana I., alespoň tak se to povídá, vjela do bran Kremlu otrhaná dívka, sama, jen se svým vysokým šedým hřebcem. Navzdory špíně a hladu a únavě ji provázely všelijaké zvěsti. Je tak půvabná, říkali o ní lidé, oči má jako labutí panna z té pohádky. Netrvalo dlouho a ty zvěsti se donesly až k uším velkoknížete. „Přiveďte mi ji,“ rozkázal Ivan mírně pobaveně. „Labutí pannu jsem ještě neviděl.“

Ivan Kalita byl tvrdý vládce, hnaný ctižádostí, chladný, chytřý a lakomý. Jinak by nepřežil. Moskva svá knížata zabíjela rychle. A přesto, jak bojaři později vyprávěli, když Ivan dívku poprvé spatřil, celých deset minut se ani nepohnul. Ti s větší fantazií vyprávěli, že měl zvlhlé oči, když k ní přistoupil a vzal ji za ruku.

V té době už byl Ivan dvojnásobný vdovec a jeho nejstarší syn byl starší než jeho nejmladší milenka. A přesto se s tou dívkou do roka oženil. Jenomže ani velkokníže moskevský nedokáže umlčet klepy. Kněžna nechtěla prozradit, odkud přišla, tehdy ani nikdy později. Služky si šeptaly, že dokáže krotit zvířata, zdá se jí o budoucnosti a umí přivolat déšť.

Pjotr si posbíral venkovní oblečení a pověsil ho ke kamnům. Byl to praktický muž a nad klepy vždycky jen krčil rameny. Ale jeho žena seděla téměř bez hnutí a dívala se do ohně. Jenom plameny se hýbaly a pozlacovaly jí ruku a hrdlo. Pjotr z ní byl nesvůj. Přecházel po dřevěné podlaze.

Rus byla křesťanská od doby, co Vladimir pokřtil celý Kyjev v Dněpru a vlácel staré bohy ulicemi. Ale byla to rozlehlá země a měnila se jen pomalu. Pět set let poté, co mniši dorazili do Kyjeva, se Rus stále ještě hemžila neznámými silami a některé z nich se tehdy odrážely ve zvláštních vědoucích očích kněžniných. Církvi se to nelíbilo. Na biskupovo naléhání provdali Marinu, její jediné dítě, za bojara z jakési zapadlé divočiny, mnoho dní cesty od Moskvy.

Pjotr často žehnal své štěstěně. Jeho žena byla stejně moudrá jako krásná. Miloval ji a ona jeho. Ale o své matce Marina nikdy nemluvila. Pjotr se neptal. Jejich dcera Olga byla obyčejná dívka, hezká a poslušná. Další nepotřebovali, rozhodně ne dědičku oněch pověstných schopností její zvláštní babičky.

„Jsi si jistá, že na to máš dost sil?“ zeptal se Pjotr konečně. „Už ani Aljošu jsme nečekali, a to bylo před třemi lety.“

„Ano,“ řekla Marina a obrátila k němu tvář. Ruka se jí pomalu zařala v pěst, ale to on neviděl. „Donosím ji.“

Rozhostilo se ticho.

„Marino, tvoje matka byla...“

Žena ho vzala za ruku a postavila se. Objal ji paží okolo pasu a cítil, jak pod jeho dotykem ztuhla.

„Nevím,“ řekla Marina. „Měla dar, jaký já nemám. Vzpomínám si, jak si o ní v Moskvě urozené dámy šeptaly. Ale tato moc se v našem rodě předává z matky na dceru. Olga je víc tvoje dcera, ale tahle...“ zvedla ruku, jako by dceru držela v náručí, „tahle bude jiná.“

Pjotr si ženu přitáhl blíž. Přitiskla se k němu s náhlou prudkostí. Cítil, jak jí srdce divoce buší. Hřála ho. Přivoněl jí k vlasům, čerstvě umytým v koupelně. *Je pozdě*, pomyslel si. *Proč*

se kvůli tomu hádat? Údělem ženy je rodit děti. Jeho žena už mu dala čtyři, ale další ještě určitě zvládne. Jestli to dítě bude nějakým způsobem zvláštní... inu, i to nějak zvládnou, když to bude třeba.

„Ať ji tedy donosíš ve zdraví, Marino Ivanovno,“ řekl. Jeho žena se usmála. Stála zády k ohni, takže neviděl, jak se jí orosily řasy. Zvedl jí bradu a políbil ji. Na krku jí pulzoval tep. Ale byla tak hubená, křehká jako ptáče pod těmi těžkými šaty. „Pojď si lehnout,“ řekl. „Zítra budeme mít mléko, bahnice může tu trochu postrádat. Duňa ti ho svaří. Musíš myslet na dítě.“

Marina se k němu pevně přitiskla. Zvedl ji nad hlavu jako za dnů jejich námluv a roztočil ji kolem dokola. Smála se a ovinula mu paže kolem krku. Ale na okamžik upřela pohled mimo něj, do plamenů, jako by z nich mohla vyčíst budoucnost.

„Zbav se toho,“ řekla jí Duňa příštího dne. „Je mi jedno, jestli nosíš děvče nebo knížete nebo proroka dávných časů.“ S úsvitem se plískanice vrátila a venku se zase ženili všichni čerti. Obě ženy se zimomřivě choulily u pece a v záři ohně látaly oblečení. Duňa zabodávala svou jehlu s obzvláštní vervou. „Čím dřív, tím líp. Nemáš na to váhu ani sílu, abys donosila dítě, a kdyby i nějakým zázrakem ano, tak porod tě zabije. Dalas svému manželovi tři syny a máš svoji holčičku, tak na co ještě jednu?“ Duňa byla Marininou chůvou už v Moskvě, odešla s ní do domu jejího manžela a starala se postupně o všechny čtyři její děti. Nemusela si dávat pozor na jazyk.

Marina se potměšile usmála. „Ne tak zhurta, Duňaško. Co by na to řekl otec Semjon, kdyby tě slyšel?“

„Otec Semjon sotva zemře při porodu. Zatímco ty, Maruško...“

Marina se zahleděla na šití, které jí leželo na klíně. Mlčela. Ale když se její pohled setkal s přimhouřenýma očima chůvy, byla bledá jako stěna. Staré chůvě přeběhl mráz po zádech. „Dítě, cos viděla?“

„To je jedno,“ řekla Marina.

„Zbav se toho,“ zopakovala Duňa prosebně.

„Duňo, tuhle musím donosit. Bude jako moje matka.“

„Tvoje matka! Ta divoženka, co se vynořila odněkud z lesa?

Co z ní zbyl jenom stín, protože nedokázala žít za byzantskými zástěnami? Zapomnělas, jaká se z ní stala šedivá babizna? Jak se pod závojem potácela do kostela? Schovávala se ve svých pokojích a cpala se, až byla jako bečka a v očích měla tupý výraz? Tvoje matka. Opravdu chceš mít takové dítě?“

Dunin hlas zněl jako havraní krákání. Se zármutkem vzpomínala na dívku, která přišla do paláce Ivana Kality, ztracená, křehká a bolestně krásná, trousíc za sebou zázraky. Ivan jí úplně propadl. Kněžna – inu, snad u něho našla klid, alespoň na chvíli. Ale ubytovali ji v ženských komnatách, oblékli do těžkého brokátu, dali jí svaté obrázky a sloužící a tučné maso. Kousek po kousku v ní ta prudká záře, to světlo, které lidem vyráželo dech, uhasínalo. Duňa oplakala její odchod dávno předtím, než ji uložili do země.

Marina se hořce usmála a zavrtěla hlavou. „Ne. Ale dřív jsi mi o ní vyprávěla, vzpomínáš?“

„Že jí ta kouzla a zázraky byly platné,“ zavrčela Duňa.

„Mám z jejího daru jen málo,“ pokračovala Marina a nevíšimala si staré chůvy. Duňa svou paní znala dost dobře na to, aby v jejím hlase postřehla lítost. „Ale moje dcera bude mít víc.“

„A to je důvod, abys ty ostatní čtyři nechala bez matky?“

Marina sklopila oči. „Já... ne. Ano. Když to bude nutné.“ Bylo jí sotva slyšet. „Ale třeba to přežiju.“ Vzhlédla. „Dáš mi své slovo, že se o ně postaráš, vid’?“

„Maruško, jsem stará. Můžu ti to slíbit, ale až umřu...“

„Oni to zvládnou. Oni... budou muset. Duňo, budoucnost nevidím, ale tu malou donosím.“

Duňa se pokřižovala a už neřekla ani slovo.

3. ŽEBRÁK A CIZINEC

První listopadová vichřice otrásala holými stromy, když na Marinu přišly porodní bolesti, a první pláč dítěte se mísil s jejím kvílením. Marina se na dcerku, kterou právě přivedla na svět, radostně smála. „Jmenuje se Vasilisa,“ řekla Pjetrovi. „Moje Vasja.“

S úsvitem vítr utichl. V tom nastalém klidu Marina jednou zlehka vydechla a zemřela.

Sníh padal jako slzy v den, kdy Pjotr uložil svou ženu do země. Jeho malá dceruška celý pohřeb prokřičela, její démonický jekot nahradil skučení nepřítomného větru.

Celou zimu se domácností rozléhal dětský pláč. Nejednou si Duňa s Olgou zoufaly, protože dítě bylo hubeňoučké a bledé, samé oči a poletující končetiny. Nejednou Kolja napůl upřímně vyhrožoval, že ji vyhodí na mráz.

Ale zima přešla a dítě žilo dál. Holčička přestala plakat a čerpala sílu z mléka vesnických žen.

Léta přicházela a odcházela jako listí na stromech.

Jednoho dne, velice podobného tomu, kdy přišla na svět, uprostřed kruté zimy, proklouzlo Marinino černovlasé děvčátko do zimní kuchyně. Položilo ruce na okraj kamen a vytáhlo se na špičky, aby vidělo. Oči se mu rozzářily. Duňa z popela vydávala koláče. Celý dům voněl po medu. „Jsou už ty koláče hotové, Duňaško?“ zajímala se Vasja a div nestrčila do pece celou hlavu.

„Skoro,“ odpověděla Duňa a honem dítě odstrčila dřív, než mu chytanou vlasy. „Když si pěkně sedneš na svoji stoličku, Vasjočko, a správiš si blůzku, dostaneš jeden jen sama pro sebe.“

S hlavou plnou koláčů se Vasja poslušně došourala ke své stoličce. Na stole už jich celá hromada vychládala. Zvenku byly hnědé a špinavé od popela. Zatímco je dítě upřeně sledovalo, roh jednoho se odlomil. Uvnitř byl zlatý jako den uprostřed léta a stoupala z něho tenoučká stužka páry. Vasja polkla. Ranní ovesná kaše byla najednou dávnou minulostí.

Duňa po ní střelila varovným pohledem. Vasja ctnostně napšpulila rty a dala se do zašívání. Jenomže trhlina v blůzce byla veliká, její hlad ještě větší a její trpělivost nevalná i za méně náročných okolností. Dělala čím dál větší stehy, jako mezery mezi zuby nějakého starce. Nakonec už to Vasja nemohla vydržet. Odložila blůzku stranou a připlížila se opatrně ke kouřícímu talíři na stole, jen těsně mimo její dosah. Duňa k ní teď byla zády a skláněla se nad pecí.

Dívěnka se připlížila ještě o kousek blíž, jako kotě číhající na luční koníky. Pak vyrazila. Tři koláče zmizely v jejím lněném rukávu. Duňa se otočila a zahlédla dívěnčin obličej. „Vasjo...“ spustila, ale Vasja, vyděšená i rozesmátá zároveň, už pádila přes práh ven do mrzutého dne.

Zima akorát přebírala vládu, fádni oholená strniště z podzimu pocukroval první sníh. Vasja žvýkala medový koláč a přemýšlela, kam by se s ním i s těmi dalšími zašila. Přeběhla přes dvůr a okolo chatrčí rolníků a pak laťkovou brankou ven. Byla zima, ale Vasje to nevadilo. Narodila se do zimy.

Vasilisa Petrovna byla ošklivá holčička: hubená jako stvol rákosu, s dlouhými prsty na rukou a obrovským nohama. Oči a ústa měla příliš velká vzhledem k ostatním částem těla. Olga jí říkala žába a nijak zvlášť o tom nepřemýšlela. Ale dívěnčiny oči měly barvu lesa za letní bouřky a její velká ústa byla sladká. Dokázala být rozumná, když se jí chtělo, a chytrá, tak chytřá, že se po sobě její rodina udiveně podívala pokaždé, když

zahodila rozum a vzala si do hlavy další z těch svých ztřeštěných nápadů.

Mezi ostrůvky sněhu se před ní náhle objevila hromada vyhrabané hlíny, těsně na okraji posekaného žitného pole. Ještě včera tam nebyla. Vasja se ji vydala prozkoumat. Během svého úprku nasála vůni větru a poznala, že v noci bude sněžit. Mraky se válely nad stromy jako chuchvalce mokré vlny.

Malý chlapec, devítiletá miniatura Pjotra Vladimiroviče, stál na dně úctyhodné jámy a kutal zmrzlou půdu. Vasja došla až na okraj a nakoukla dolů.

„Co je to, Ljoško?“ zeptala se mezi dvěma sousty.

Bratříček se opřel o rýč a pohlédl na ni přimhouřenýma očima. „Co je ti po tom?“ Aljoša měl Vasju docela rád, byla pro každou špatnost, skoro stejně dobrá jako mladší bráška. Ale byl málem o tři roky starší a bylo potřeba ji udržovat v patričních mezích.

„Nevím,“ řekla Vasja a žvýkala. „Koláč?“ S trochou lítosti k němu vztáhla ruku s polovinou toho posledního. Byl nejtučnější a nejmíň ušmudlaný od popela.

„Dej ho sem,“ řekl Aljoša, upustil rýč a napřáhl špinavou ruku. Ale Vasja se stáhla z jeho dosahu.

„Řekni mi, co to děláš,“ trvala na svém. Aljoša na ni upřeně hleděl, ale Vasja přimhouřila oči a dělala, že se chystá koláč sníst. To bratra obměkčilo.

„To je pevnost, na bydlení,“ řekl. „Až přijdou Tataři. Abych se tam mohl schovat a střílet po nich šípy.“

Vasja nikdy žádného Tatara neviděla a neměla jasnou představu, jak by asi taková pevnost na obranu před Tatarem měla být velká. Na jámu nicméně pohlédla pochybovačně. „Není moc velká.“

Aljoša obrátil oči v sloup. „Proto ji kopu, ty makovice,“ řekl, „aby byla větší. Tak už mi ho dáš?“

Vasja se chystala mu koláč podat, ale pak zaváhala. „Chci taky kopat jámu a střílet Tatary.“

„Jenomže to nejde. Nemáš luk ani lopatu.“

Vasja se zamračila. Aljoša dostal vlastní nůž a luk k sedmým narozeninám, ale když přišlo na zbraně pro ni, ani rok škemrání nepřinesl žádné ovoce. „To je jedno,“ řekla. „Můžu kopat klackem a otec mi dá luk později.“

„To teda nedá.“ Ale Aljoša přestal s námitkami, když mu Vasja podala polovinu koláče a šla si hledat klacek. Několik minut pracovali v svorném tichu.

Jenomže kopání klackem se člověku brzy omrzí, i když ten člověk co chvíli vyskakuje nahoru jako jojo a rozhlíží se po nějakých vykutálených Tatarech. Vasja začala přemýšlet, jestli by se Aljoša nedal přemluvit, aby nechal kopání a šel šplhat po stromech, když je najednou oba zahalil stín: jejich sestra Olga, udýchaná a rozzlobená. Shlížela na ně dolů. „Bahno až na hlavě, co na to řekne Duňa? A otec...“ Tady se Olga odmlčela, zkusila výpad naslepo a polapila méně mrštného Aljošu za límec kabátu právě ve chvíli, kdy se obě děti chystaly utéct do bezpečí jako dvě poplašené koroptve.

Vasilisa měla na děvče dlouhé nohy, byla rychlá jak lasička a za to vyhubování jí to stálo, sníst si ty poslední drobky někde v klidu. Ani se neotočila a běžela jako laň přes otevřené pole, s radostným výkřikem uskakovala před pařezy a letěla, dokud ji nepohltit odpolední les. Olga zprudka oddechovala a třímala Aljošu za límec.

„Proč nikdy nechytíš ji?“ zeptal se Aljoša nazlobeně, zatímco ho Olga vlekla s sebou do domu. „Je jí teprve šest.“

„Protože nejsem Nesmrtelný Kostěj,“ odsekla Olga. „A nemám koně, který by předběhl vítr.“

Vstoupili do kuchyně. Olga odložila Aljošu u kamen. „Vasju jsem nechytla,“ řekla Duně. Stařena obrátila oči k nebesům. Vasju bylo velice těžké chytit, když si nepřála být chycena. Jenom Sašovi se to alespoň občas podařilo. Duňa zaměřila veškerý svůj vztek na scvrkávajícího se Aljošu. Svlékla ho u pece,

omyla ho hadrem, který, jak byl Aljoša přesvědčený, musel být z bodláčí, a pak mu oblékla čistou košili.

„Takové hlouposti,“ mumlala si Duňa, zatímco dítě drhla. „Příště to povím tvému otci. Po zbytek zimy tě nechá svážet a sekát dříví a kydat hnůj. Takové hlouposti. Špína a kopání jam...“

Ale její tirádu přerušili dva Aljošovi vysocí bratři, když vstoupili v bagančatech do zimní kuchyně, nasáklí vůní kouře a dobytky. Na rozdíl od Vasji se neuchýlili k žádné lsti a zamířili rovnou ke koláčům. Každý si vložil jeden celý do pusy. „Vane jižní vítr,“ řekl nejstarší Nikolaj Petrovič – říkalo se mu Kolja – s plnou pusou koláče své sestře. „V noci bude sněžit. Ještě že je dobytek doma a střecha je hotová.“ Kolja shodil promáčené zimní boty blízko ohně a cestou ke stoličce ukořistil další koláč.

Olga s Duňou hleděly na boty se stejným výrazem nesouhlasu. Čisté ohniště pocákal zmrzlé bláto. Olga se pokřižovala. „Jestli se změní počasí, tak bude zítra polovina vesnice nemocná,“ řekla. „Doufám, že se otec vrátí dřív, než začne sněžit.“ Nakrabatila obočí, jak počítala stehy.

Druhý mladík nepromluvil, ale odložil náruč dříví na otop, spolkl zbytek koláče a šel si kleknout před své svaté obrázky v rohu proti dveřím. Teď se pokřižoval, postavil a políbil obrázek svaté Panny. „Už se zase modlíš, Sašo?“ zahlaholil Kolja se zlomyslnou radostí. „Pomodli se, aby moc nenasněžilo a otec se nenachladil.“

Mladík pokrčil útlými rameny. Měl velké vážné oči a řasy husté jako děvče. „Modlím se, Koljo,“ řekl. „Taky bys to měl zkusit.“ Přešel ke kamnům a sundal si mokré ponožky. Pronikavý pach vlhké vlny se vmísil do všeobecné vůně bahna a zelí a zvířat. Saša strávil den u koní. Olga nakrčila nos.

Kolja na bratrův štouchanec nereagoval. Prohlížel si jednu ze svých promáčených zimních bot, na které se kožešina ve švu odchlípila. Naštvaně zabručel a nechal ji padnout vedle její družky. Z obou bot se vesele pářilo. Pec čněla nad všemi čtyřmi.

Duňa už do ní dala dusit maso se zeleninou k večeři a Aljoša hrnc sledoval jako kočka myší díru.

„Co se děje, Duňo?“ zajímal se Saša. Přišel do kuchyně včas, aby ji zaslechl, jak si nespokojeně mumlá.

„Vasja,“ odpověděla za stařenu Olga a vypověděla celý příběh o koláčích a sestřině úprku do lesa. Přitom nepřestávala plést. Na rtech jí pohrával sotva postřehnutelný smutný úsměv. Tváříčky měla ještě pořád plné od letního dostatku a moc jí to slušelo.

Saša se zasmál. „Však ona se Vasja vrátí, až dostane hlad,“ řekl a věnoval se důležitější věci. „To je štika v tom hrnci, Duňo?“

„Lín,“ odvětila Duňa úsečně. „Oleg za úsvitu přinesl čtyři. Ale ta tvoje podivná sestra je moc malá na to, aby se sama potulovala po lesích.“

Saša s Olgou si vyměnili pohledy a pokrčili rameny. Nikdo neřekl ani slovo. Vasja utíkala do lesa od chvíle, co se naučila chodit. Vrátil se včas na večeři, jako vždycky, s hrstí piniových oříšků jako omluvou, uzardělá a kající, mrštná jako kočka na těch svých tenkých nohách ve velkých botách.

Ale tentokrát se mýlili. Křehké sluníčko zmizelo za kopcem a stíny stromů se natahovaly do obludné délky. Alespoň Pjotr Vladimirovič se vrátil včas a třímal za krk mrtvou bažantí slepici. Po Vasje pořád ani stopy.

Zimní les byl tichý, sníh ležel těžce mezi stromy. Vasilisa Petrovna, napůl zahanbená, napůl potěšená svou svobodou, snědla poslední půlku medového koláče natažená na chladné paži stromu, naslouchajíc tichým zvukům dřímajícího lesa. „Já vím, že spíš, když napadne sníh,“ řekla nahlas. „Ale nemohl by ses probudit? Podívej, mám koláče.“

Napráhla ručku a ukazovala důkaz, teď už více méně jen pár drobků, a pak se odmlčela, jako by očekávala odpověď. Ale žádná nepřišla kromě lehkého chřestění větru, který hýbal všemi stromy v jednom rytmu.

A tak Vasja pokrčila ramínky, vyzobala drobky koláče a jala se pobíhat po lese a hledat piniové oříšky. Jenomže veverka je všechny snědly a v lese bylo zima i na dítě, které se do ní narodilo. Konečně si Vasja oklepala z šatů námrazu a kůru stromů a vydala se na cestu domů, poháněna výčitkami svědomí, které ji nakonec dohnaly. V lese rychle houstly stíny – krátící se dny se měnily v noc už brzy – a ona přidala do kroku. Dostane pořádně vynadáno, ale Duňa už bude mít hotovou večerí.

Šla pořád dál a najednou se zastavila a zamračila. Doleva u šedivé olše, okolo zlověstného starého jilmu, a pak už uvidí otcova pole. Jenomže nikde nebyla žádná olše ani jilm, jenom skupinka jedlí s černými jehličkami a malá zasněžená paseka. Vasja se otočila a zkusila jiný směr. Ne, tady byly zase štíhlé buky, bílé jako sličné panny, které zima svlékla donaha a ony se teď třesou zimou. To už se klidně mohla ztratit ve svém vlastním domě, jestli se ztratila v lese. Zvedl se vítr a otrásal stromy, jenomže teď to byly stromy, které neznala.

Žabloudila jsem, pomyslela si Vasja. Ztratila se v soumraku a za chvíli začne sněžit. Znovu se otočila a zkusila další směr. Ale v tom klátícím se lese nebyl ani jediný strom, který by jí byl povědomý. Najednou se jí oči zalily slzami. *Ztratila jsem se*. Chtěla Olju a Duňu, chtěla otce a Sašu. Chtěla svou polévku a svou deku a dokonce i své zašívání.

Do cesty se jí postavil vysoký dub. Dítě se zarazilo. Ten strom byl úplně jiný než ostatní. Byl větší a temnější a zkroucený jako stařena. Vítr potřásl jeho silnými černými větvemi.

Vasja, teď už roztřesená zimou, k němu vykročila. Položila ruku na jeho kůru. Byla stejná jako na ostatních stromech, hrubá a studená i přes tlusté palčáky. Vasja strom obcházela a div si nezlomila krk, jak obhlížela větve nad sebou. Pak pohlédla dolů a málem zakopla.

U paty stromu ležel jako zvíře schoulený nějaký muž a tvrdě spal. Neviděla mu do tváře, zakrýval si ji pažemi. Dírami v jeho

oblečení sem tam probleskovala bílá kůže. Nepohnul se, když se k němu přiblížila.

Nemůže tady jen tak ležet a spát, když má od jihu přijít sněžení. Zemřel by. A třeba bude vědět, kterým směrem je dům jejího otce. Vasja napřáhla ruku, aby s ním zatřásla, ale pak si to rozmyslela. Místo toho řekla: „Dědečku, vstávejte! Před úsvitem přijde vánice. *Vstávejte!*“

Muž se dlouho nepohnul. Ale právě když se Vasja odhodlávala položit mu ruku na rameno, ozvalo se usoplené zabručení a pak muž zvedl hlavu a zamžoural na ni jedním okem.

Dítě se stáhlo, jako by ho uštkl had. Jednu stranu obličeje měl svým drsným způsobem hezkou. Jedno oko bylo šedivé. Ale druhé oko neměl vůbec, oční důlek měl sešitý a ta strana obličeje byla zohyzená ohavnou změť namodralých jizev.

Zdravé oko na dívku zamračně civělo a muž se narovnal, jako by si ji chtěl pořádně prohlédnout. Byl hubený, otrhaný a špinavý. Skrz díry v košili mu Vasja viděla žebra. Ale když promluvil, měl nečekaně zvučný a hluboký hlas.

„No,“ řekl, „je to už dlouho, co jsem naposledy viděl ruské děvče.“

Vasja nechápala. „Víte, kde jsme?“ zeptala se. „Ztratila jsem se. Můj otec je Pjotr Vladimirovič. Když mě dovedete domů, dá vám najíst a nechá vás vyspat u pece. Bude sněžit.“

Jednooký se zničehonic usmál. Měl dva špičáky delší než ostatní zuby a ty se mu při úsměvu zarývaly do rtu. Vyskočil na nohy a Vasja najednou viděla, že to je vysoký muž se silnou hrubou kostrou. „Jestli vím, kde jsme?“ opakoval. „Samozřejmě, děvče, panenka. Vezmu tě domů. Ale musíš jít sem a pomoci mi.“

Vasja, kterou, co si jen pamatovala, všichni rozmazlovali, neměla žádný zvláštní důvod mu nevěřit. Ale přesto se ani nepohnula.

Šedé oko se přimhouřilo. „Copak to je za holčičku, která se v noci sama toulá po lese?“ A pak tišeji: „Ty máš ale oči.“

Připomínají mi... No tak, pojď sem.“ Najednou vemlouvavým hlasem: „Tvůj otec bude mít starost.“

Sklonil k ní šedé oko. Vasja, zamračená, udělala krok směrem k němu. Pak další. Muž napřáhl ruku.

Najednou uslyšela praskat sníh pod koňskými kopyty a odfrkovaní koně. Jednooký se stáhnul. Dítě zavrávalo zpátky, pryč od jeho napřážené ruky, a muž sebou hodil na zem a schoulil se. Na mýtině se objevil kůň a jezdec. Byla to statná bílá klisna. Když její jezdec klouzal k zemi, Vasja viděla, že je štíhlý a urostlý, kůži na lícních kostech a na krku měl vypnutou. Na sobě měl drahý kožešinový plášť a oči jasně modré.

„Co je to?“ zeptal se.

Otrhanec se před ním plazil. „To se tě netýká,“ řekl. „Přišla za mnou. Je moje.“

Nově příchozí na něho upřel jasný chladný pohled. Jeho hlas se rozléhal po mýtině. „Vážně? Spi, Medvěde, je zima.“

A i když spáč protestoval, schoulil se zpět na své místo mezi kořeny dubu. Šedé oko se zavřelo.

Jezdec se obrátil k Vasje. Dítě pozpátku ustupovalo, připravené každou chvíli vyrazit na úprk. „Co tady děláš, děvčoko?“ řekl ten muž. Mluvil hlasem člověka zvyklého poroučet.

Vasje po tvářičkách stékaly slzy zmatku. Ohavná tvář jednookého ji vyděsila a prudká naléhavost tohoto muže ji děsila taky. Ale něco v jeho pohledu ji utěšilo. Zvedla oči k jeho tváři. „Jsem Vasilisa Petrovna,“ řekla. „Můj otec je pán Lesní země.“

Chvilku se navzájem pozorovali. A pak byla Vasjina chvilková odvaha najednou pryč, a ona se otočila a vzala do zaječích. Cizinec se nenamáhal ji následovat. Obrátil se na svou klisnu. Ti dva si vyměnili dlouhý pohled.

„Je čím dál tím silnější,“ řekl muž.

Klisna zaškubala uchem.

Jezdec už znovu nepromluvil, ale ještě jednou pohlédl zamýšleně směrem, kudy dítě zmizelo.

Jakmile byla Vasja v bezpečné vzdálenosti od stínu dubu, překvapilo ji, jak rychle padla noc. Pod stromem vládl věčný soumrak, ale teď tady byla noc, bezhvězdná noc jako předzvěst sněžení, a vzduch se tetelil v zasmušilém očekávání. Les byl plný pochodní a zoufalého pokřikování mužů. Vasja si jich nevšímala. Znovu poznávala svoje stromy a chtěla do Olžiny a Duniny náruče.

Z noci vycválal kůň, jehož jezdec neměl pochodeň. Klisna zahlédla dítě okamžik předtím než jezdec na jejím hřbetě, zarazila se na místě a vzepjala se na zadních. Vasja se skulila stranou a odřela si ruku. Honem si zacpala pusou pěstičkou, aby nevykřikla. Jezdec klel pod vousy hlasem, který znala, a v příštím okamžiku už se choulila bratrovi v náručí. „Saško,“ vzlykala Vasja a zanořila mu nos do krku. „Ztratila jsem se. V lese byl nějaký muž. Dva muži. A bílý kůň a černý strom. Bála jsem se.“

„Jací muži?“ zajímal se Saša. „Kde, dítě? Jsi zraněná?“ Odložil ji na zem a celou ji prohmatal.

„Ne,“ klepala se Vasja. „Ne... akorát je mi zima.“

Saša na to nic neřekl. Poznala, že se zlobí, i když ji na koně vysazoval něžně. Vyhoupal se za ni a zabalil ji do záhybů svého pláště. Vasja, v bezpečí a s tvářičkou opřenou o naleštěnou kůži pouzdra jeho meče, pomalu přestávala vzlykat.

Saša obvykle nechal svou malou sestřičku, aby se kolem něho motala, zkoušela zvednout jeho meč nebo natáhnout tětivu jeho šípu. Snášel ji, dokonce jí sem tam dal zbytek svíčky nebo hrst lískových oříšků. Ale teď jeho strach přerostl v zlost a celou cestu na ni nepromluvil ani slovo.

Vykřikl něco tu doprava, tu doleva a zanedlouho už všichni muži věděli, že je zachráněná. Kdyby ji nenašli před tou vánicí, byla by tam té noci zemřela a našli by ji teprve, až by ji jaro připravilo o její pohřební rubáš, pokud by ji vůbec našli.

„Dura,“ ulevil si konečně Saša, když přestal pokřikovat na své muže. „Ty truhlíku, co tě to napadlo? Takhle utéct Olze

a schovat se v lese! Myslíš, že jsi nějaký lesní duch? Nebo jsi zapomněla, co je za roční dobu?“

Vasja zavrtěla hlavou. Chvěla se teď v silných návalech chladu a zuby jí zuřivě drkotaly. „Chtěla jsem si sníst koláč,“ řekla. „Ale ztratila jsem se. Nemohla jsem najít ten pařez jilmu. A pak jsem potkala toho muže u dubu. Dva muže. A koně. A pak už byla tma.“

Saša zamračene svraštil obočí. „Pověz mi o tom dubu,“ nařídil.

„Byl starý,“ řekla Vasja. „S tlustými kořeny nad zemí. A měl jedno oko. Ten muž, ne ten strom.“ Třásla se teď víc než předtím.

„Tak už na to nemysli,“ řekl Saša a pobídl unavenou klisnu.

Olga s Duňou ho uvítaly na prahu. Stařena měla tvář zmáčenou slzami a Olga byla bledá jako ledová panna z té pohádky. Vyhrabaly z pece rozpálené uhlíky a pak nalily vodu na horké kameny, aby se z nich pářilo. Bez velkých cavyků z Vasji stáhly promrzlé šaty a strčily ji do ústí pece, aby se zahřála.

Jakmile byla odtamtud venku, začalo hubování.

„Krásť koláče,“ spustila Duňa přísně. „Utíkat sestře! Jak jsi nás mohla tak vyděsit, Vasjočko?“ Z očí jí stále tekly slzy.

Vasja, k smrti unavená a kající, zamumlala: „Je mi to líto, Duňo. Promiň mi to.“

Třely ji příšerným hořčičným semínkem a pleskaly březovými proutky, aby v ní znovu rozproudily krev. Zabalily ji do vlny, ovázaly sedřenou ruku a pak jí do krku nalily polévku.

„Bylo to moc ošklivé, Vasjo,“ řekla Olga. Uhladila sestře vlásky a vzala si ji na klín. To už Vasja spala.

„To by pro dnešek stačilo, Duňo,“ dodala Olga. „Zítřka bude dost času na další řeči.“

Vasju uložili na pec a Duňa se natáhla vedle ní.

Když konečně její malá sestřička spala, Olga sama znaveně klesla vedle ohniště. Její otec a bratři v rohu pojídali lžící masový vývar a všichni měli na tvářích stejný rozezlý výraz. „Bude v pořádku,“ řekla Olga. „Snad to neodstůně.“

„Ale odstonat to může kterýkoli z těch mužů, které jsme odvolali od ohně, aby ji šli hledat,“ vyštěkl Pjotr.

„Anebo já,“ přidal se Kolja. „Chlap potřebuje teplou večeři po tom, co celý den spravoval otcovu střechu, ne noční vyjížděku s pochodní. Zítra jí nařežu.“

„No a?“ opáčil Saša chladně. „Už jsi ji párkrát seřezal. To není mužská práce vychovávat malé holky. Chce to ženskou. Duňa je stará. Olja se co nevidět vdá a pak na to děcko zůstane stařenka sama.“

Pjotr nic neříkal. Šest let uplynulo od chvíle, co uložil svou ženu do země, a na jinou zatím ani nepomyslel, přestože jich nebylo málo, které by jeho nabídku vyslyšely. Ale jeho dcera ho vyděsila.

Když Kolja odešel do postele a zůstali se Sašou sami dva ve tmě, pozorující třepotavý plamínek svíčky před svatým obrázkem, Pjotr se ozval: „Chtěl bys, aby se na tvou matku zapomnělo?“

„Vasja ji nikdy nepoznala,“ namítl Saša. „Ale rozumná ženská, ne sestra nebo laskavá stará chůva, by jí prospěla. Brzy bude nezvladatelná, otče.“

Pjotr mlčel.

„Není to Vasjina chyba, že její matka zemřela,“ dodal Saša potichu.

Pjotr dál nic neříkal. Saša se zvedl, poklonil se otci a sfoukl svíčku.